

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४५) काठमाडौं, असोज ५ गते २०५२ साल (अतिरिक्ताङ्क २१ (ग)

भाग १ संसद सचिवालयको सूचना

श्री ५ महाराजाधिराजबाट संसदको नवौं अधिवेशनमा दुबै सदनको संयुक्त बैठकलाई सम्बत् २०५२ साल असोज ५ गते बृहस्पतिबारका दिन बक्सेको सम्बोधन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

शाही सम्बोधन

प्रतिनिधि सभाका सभामुख,
राष्ट्रिय सभाका अध्यक्ष
तथा सांसदहरु ।

१. प्रतिनिधिसभा पुनर्स्थापित भई नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को धारा ४२ को उपधारा (१) अन्तर्गत देशमा पहिलो पटक संयुक्त सरकार गठन भएको छ । बहुदलीय संसदीय प्रणालीलाई सुदृढ गर्न र राष्ट्रको समग्र विकास गर्नका लागि यो नयां संवैधानिक अभ्यासले योगदान पुऱ्याउनेछ भन्ने हामी कामना गर्दछौं ।

नेपाल अधिराज्यको राष्ट्रिय हक, हित र स्वाभिमानलाई सर्वोपरी राखी जनताको आकांक्षा र चाहना अनुरूप विभिन्न तहका संस्थाहरूको सहभागिता एवं प्रभावकारितामा वृद्धि र क्षेत्रीय सन्तुलन कायम राख्दै नेपाली जनताको आर्थिक र सामाजिक विकासमा नयां गति ल्याउन मेरो सरकार कठिबद्ध रहनेछ । मेरो सरकारले राजनैतिक स्थायित्व कायम गर्दै संविधान तथा प्रजातान्त्रिक मूल्य र मान्यतालाई सुदृढ गर्दै लैजानेछ ।

२. मेरो सरकारले विकास कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा गाउँलाई नै केन्द्रबिन्दु बनाउनेछ । साथै, हालसम्म राष्ट्रिय विकासको मूल प्रवाहबाट वन्चित गरीब, निमुखा, पिछडिएका जनजाति र उपेक्षित समुदायको जीवन स्तर उठाउन तथा राजनैतिक, आर्थिक र सामाजिक शोषण समाप्त गर्ने कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु नै मेरो सरकारको मूल लक्ष्य रहनेछ । यसका लागि गाउँहरूमा खानेपानी, स्वास्थ्य, शिक्षा, ग्रामीण यातायात, ग्रामीण विद्युत सेवा जस्ता आधारभूत सुविधा पु-याउने दिशामा ठोस कदम चालिनेछ । यसैगरी न्यायोचित भूमिसुधार, सिंचाई विस्तार, कृषि सामग्री र कृष्णको आपूर्ति, विभिन्न भौतिक पूर्वाधारहरूमा हुने लगानीमा वृद्धि, साना र मझौला घरेलु उद्योगमा व्यापक विस्तार तथा निर्यात-आयातमा क्रमिक सन्तुलन कायम गर्ने र रोजगारीमा वृद्धि गर्ने नीतिमा जोड दिइनेछ ।

३. मुलुकको अर्थतन्त्रमा हाल देखापरेका विकृति, विचलन र चुनौतिहरूलाई गम्भीर-तापूर्वक मनन गर्दै मेरो सरकारले समग्र आर्थिक स्थायित्व, दिगो आर्थिक वृद्धि र वित्तीय सन्तुलनमा जोड दिनेछ । राजस्व संकलनलाई बढी व्यापक र प्रभावकारी तुल्याङ्गेष्ठ । आर्थिक अनियमितालाई कडाइका साथ नियन्त्रण गरिनेछ । सरकारी खर्चमा अनुशासन र पारदर्शिता कायम गरिनेछ । राजस्व र व्ययको व्यावहारिक अनुमानको परिप्रेक्षमा बजेटघाटामा कडा नियन्त्रण गरिनेछ ।

४. मेरो सरकारले लगानी नीतिलाई राजनीतिभन्दा माथि राखी लागत र फाइदाको तुलनात्मक अध्ययनको आधारमा लागू गर्नेछ । विना अध्ययन र तयारीका योजनाहरूमा सीमित साधन छर्ने प्रवृत्तिलाई दुरुत्साहित गरी सरकारी लगानीलाई दिगो र धान्न सकिने आयोजनाहरूमा प्रवाहित गरिनेछ ।

५. मेरो सरकारले जिल्ला तथा गाउँ विकास समिति लगायत विभिन्न जनप्रतिनिधिमूलक स्थानीय निकायहरूलाई बढी अधिकार, साधन, जिम्मेवारी तथा

प्राविधिक सहयोगको समग्र प्याकेज उपलब्ध गराउदै ग्रामीण स्वावलम्बन, स्वशासन र विकासको नयां लहर प्रारंभ गर्नेछ । यस अन्तर्गत ग्रामीण स्तरमा कार्यरत विभिन्न सरकारी कर्मचारीहरूलाई गाउँ विकास समितिप्रति बढी जिम्मेवार गराउदै कर्मचारीहरूको कार्य सम्पादन र मूल्याङ्कनमा समेत जनप्रतिनिधिहरूलाई सहभागी गराउने नयां परिपाटिको थालनी गरिनेछ । यो नयां अभियानद्वारा ग्रामीण तहमा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, लेखा प्रणाली, तालिम र अनुगमनको संस्थागत विकास गर्दै ग्रामीण जनताको आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने दिशातर्फ मेरो सरकार अग्रसर रहनेछ ।

६. मेरो सरकारले खुला, उदार एवं पारदर्शी औद्योगिक नीति अवलम्बनगरी मुलुकमा औद्योगीकरणको प्रयासमा निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्नुका साथै वैदेशिक लगानीलाई आकर्षित गर्दै लैजानेछ । औद्योगिक विकासको क्रममा प्रतिस्पर्धा, कार्यकुशलता र उत्कृष्टतालाई प्रोत्साहन दिइनेछ । यसै गरी राष्ट्रिय आवश्यकता र सामाजिक न्यायका आधारमा निजीकरण संबन्धी कार्यक्रमलाई खुला र पारदर्शी ढंगबाट अगाडि बढाइनेछ । यस्तो नीति अवलम्बन गर्दा श्रमिकहरूको हक, हित र कल्याणको समेत व्यवस्था मिलाइनेछ ।

७. पर्यटन व्यवसायलाई नीजि क्षेत्रको समेत सहभागिता र सक्रियतामा प्रवर्द्धन एवं विस्तार गर्दै लगिनेछ । यसबाट हुने फाइदा देशका विभिन्न क्षेत्रमा पु-याउने नीति अपनाइने छ ।

८. वर्तमान समयमा चालु खातामा देखिएको बद्दो व्यापार असन्तुलनमा सुधार ल्याउन निर्यात वृद्धिमा विशेष जोड दिइनुका साथै खुला आयात नीतिको दुरुपयोग गरी देशको दुर्लभ विदेशी मुद्राको अपचलन गर्ने प्रवृत्तिमा रोक लगाइनेछ । उत्पादन वृद्धि, उपयुक्त आयात नीति र न्यायोचित वितरण प्रणालीको विकास गरी सर्वसाधारण जनताका आवश्यकताका वस्तुहरू सुलभ रूपमा उपलब्ध गराउन जोड दिइनेछ । मूल्य नियन्त्रणका लागि प्रभावकारी कदमहरू अपनाइनेछ । पहाडी तथा दुर्गम क्षेत्रमा खाद्यान्न आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउदै लगिनेछ ।

९. यातायातको क्षेत्रमा राजमार्ग तथा सहायक मार्गहरूको मर्मत संभार, अधुरा रहेका आयोजनाहरू र सडक यातायातको सुविधाबाट हालसम्म पनि बन्चित रहेका

पहाडी जिल्लाहरुको आवश्यकतालाई प्रमुख रूपमा ध्यान दिइनेछ । यसका साथै तराई क्षेत्रको हुलाकी सडक निर्माण तथा सुधार र ग्रामीण यातायात सुविधाको विस्तार गरिनेछ ।

१०. जलस्रोत विकासका क्षेत्रमा मेरो सरकारले राष्ट्रिय हक र हितलाई ध्यानमा राखी आन्तरिक स्रोतका साथै वैदेशिक सहयोग समेत परिचालन गर्ने नीति लिनेछ । मुलुकको औद्योगिक विकास तथा गार्हस्थ्य उपभोग लगायत दिगो आर्थिक विकासका आवश्यकता पूरा गर्ने मुलुकमा उपलब्ध जलसंपदाको अधिकाधिक उपयोग गरी विद्युत उत्पादन गर्ने विभिन्न कार्यक्रमहरुको पहचान र संचालन गर्दै लिनेछ । अरुण तेस्रो आयोजना रहे हुनुबाट उर्जाक्षेत्रमा आएको अनिश्चिततालाई हटाउन अविलम्ब अल्पकालीन र दीर्घकालीन कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

११. नेपाली अर्थतन्त्रको मेरुदण्ड कृषि हो । कृषि उत्पादन बढाउन कृषकहरुलाई कृषि ऋण, सामग्री तथा उपकरण समयमै उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ । कृषि क्षेत्रको व्यावसायीकरण र बजार प्रणालीमा आधुनिकीकरण गरिनेछ । कृषकहरुकै सहभागिता र नियन्त्रणमा सहकारी अभियानलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । विभिन्न तहका प्रविधिजहरुको कृषकहरुसंगको प्रत्यक्ष संपर्क निरन्तर रूपमा कायम राख्न आवश्यक व्यवस्था भिलाइनेछ । कृषि क्षेत्रको विकासको लागि साना सिंचाइ कार्यक्रमलाई विस्तार गर्न बैड्डिङ्कङ्ग क्षेत्रबाट सामूहिक सिंचाइ ऋण उपलब्ध गराइनेछ । यसका लागि बैकहरुलाई आवश्यक आर्थिक अनुदान उपलब्ध गराइनेछ । सरकारीस्तरबाट पूरा भएका साना सिंचाइ योजनाहरुको स्वामित्व कृषक समूहहरुलाई हस्तान्तरण गर्ने नीति लिइनेछ ।

कृषि उत्पादन वृद्धि गर्ने, समतामूलक आर्थिक संरचना खडा गर्ने, गरीब तथा पिछडिएका समूहको उत्थान गर्ने, ग्रामीण पूँजीलाई ग्रामीण उद्योगमा प्रवाहित गर्ने, भूमिहीन किसान, सुकुम्बासी र कमैयाको समस्या समाधान गर्ने र बढी मेहनत गर्नेले बढी लाभ पाउने आर्थिक संरचनाको सिर्जना गर्ने भूमिसुधार कार्यक्रमको तर्जुमा गरिनेछ । विपन्न वर्गका लागि साधन प्रवाहमा वृद्धि गर्ने ग्रामीण विकास बैकलाई अभ्यास सम्पन्न गराई क्षेत्रगत रूपमा विस्तार गरिनेछ । यस्ता बैकहरुको स्वामित्व क्रमशः विपन्न वर्गमा हस्तान्तरण गरिनेछ ।

१२. मेरो सरकारले वन तथा भू-संरक्षण संबन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा जनताका दैनिक आवश्यकताको संतुलित परिपूर्ति, वातावरणीय संरक्षण र वन संपदाको दिगो उपयोगलाई प्राथमिकता दिने छ । यस्ता कार्यक्रमहरुको पहिचान र संचालनमा समेत स्थानीय निकाय तथा जनताको सहभागितामा जोड दिइनेछ ।

१३. काठमाडौं उपत्यका लगायत अन्य शहरी क्षेत्रमा खानेपानी आपूर्तिको समस्या हल गर्न अल्पकालीन र दीर्घकालीन कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । ग्रामीण बस्ती विकास र शहरी विकासको कार्यक्रमलाई अधिराज्यका विभिन्न भागमा लागू गरिनेछ । नगर विकास समितिहरूलाई शहरी विकास कार्यक्रम संचालन गर्न बैंकिंग क्षेत्रबाट ऋण उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ । काठमाडौं उपत्यकामा बढौ गएको प्रदूषण र बसोबासको अव्यवस्था हटाउन मेरो सरकारले एक ठोस कार्यक्रम ल्याउनेछ । धार्मिक महत्वका वागमती र विष्णुमती जस्ता नदीहरूमा स्वच्छता ल्याउन विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

१४. मेरो सरकारले मुलुकको दिगो आर्थिक एवं औद्योगिक विकासको आवश्यकतालाई टेवा पुग्न सक्ने गरी शैक्षिक कार्यक्रमहरु संचालन गर्नेछ । उच्च शिक्षाको संरचनामा प्रशासनिक, शैक्षिक र आर्थिक विकेन्द्रीकरण गरी शिक्षण संस्थालाई आफ्नो क्षमता र उत्कृष्टताको विकास गर्ने अवसर प्रदान गर्न उपयुक्त नीति अपनाइनेछ । शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार ल्याई शैक्षिक वातावरण एवं शिक्षण संस्थामा स्वच्छता र नियमितता ल्याउन थप कार्यहरु गर्दै लिगिनेछ । साक्षरता कार्यक्रमलाई व्यापक गरिनेछ । महिला शिक्षामा व्यापकता ल्याउन निश्चित प्रतिशतभन्दा बढी छात्राहरु भएका विद्यालयहरूलाई थप अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।

बहुसांस्कृतिक र बहुभाषिक चरित्र हाम्रो राष्ट्रको विशेषता भएकाले यसको संरक्षण गर्दै सबै जाति र समुदायको भाषा, साहित्य, कला एवं संस्कृतिका साथै विज्ञान तथा प्रविधि र खेलकूदको उत्थानमा विशेष जोड दिइनेछ ।

१५. मेरो सरकारले जनतालाई स्तरीय, दिगो र भरपर्दो आधारभूत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउदै जाने क्रममा स्वास्थ्य तथा परिवार नियोजन संबन्धी प्रभावकारी कार्यक्रमहरु ग्रामीण स्तरसम्म संचालन गर्दै जानेछ । आधुनिक चिकित्सा प्रणालीका

साथै आयुर्वेदिक तथा परंपरागत चिकित्सा प्रणालीको विकास र विस्तार गर्नमा ध्यान पुऱ्याइने छ । औषधिको उत्पादन, संचय र वितरण प्रणालीको सुधारमा प्रभावकारिता ल्याइनेछ ।

१६. मेरो सरकारले सरकारी संचार माध्यमहरूलाई स्वतन्त्र, निष्पक्ष र भरपर्दो राष्ट्रिय संचार प्रणालीको रूपमा विकास गर्ने र संचार क्षेत्रको विकासमा निजी क्षेत्रको सहभागितालाई प्रोत्साहित गर्नेछ । राज्यको चौथो अंगको रूपमा प्रेसको मर्यादा, स्वतन्त्रता र संस्थागत विकास गर्दै जाने नीति लिइनेछ । दूरसंचारसेवालाई विस्तार गरी दुर्गम क्षेत्रहरूमा समेत उपलब्ध गराइनेछ ।

१७. मेरो सरकारले बेरोजगारीको समस्या समाधानमा विशेष जोड दिनेछ । यस क्रममा माध्यमिक तह पास गरेका युवाहरुका लागि निर्माण र सेवा उद्योगमा प्रयोग हुने सीप विकास गर्ने अल्पकालीन तालिमको विशेष योजना संचालन गरिनेछ । यस्ता तालिम प्राप्त व्यक्तिहरूलाई अधिराज्यका विभिन्न साना ठूला विकास आयोजनामा रोजगारी उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ । औद्योगिक रोजगारी वृद्धिको लागि आवश्यक तालिम र रोजगारी दिने उद्योगहरूलाई तालिम खर्चको केही अंश सरकारी स्रोतबाट व्यहोर्ने व्यवस्था गरिनेछ । शहरी क्षेत्रमा कम्प्युटर, बैंकिंग र व्यवस्थापन क्षेत्रमा रोजगारी विकास गर्न नयां तालिमका अवसरहरू उपलब्ध गराइनेछ । ग्रामीण स्तरमा सिंचाइ र ग्रामीण सडक, बन व्यवस्थापन, अनौपचारिक शिक्षा, व्यावसायिक खेती कार्यक्रमलाई रोजगारी वृद्धि गर्ने परिप्रेक्षमा कार्यान्वयन गरिनेछ । ग्रामीण विकास बैंक र कृषि विकास बैंक लगायत विभिन्न सरकारी र गैर सरकारी संस्था मार्फत स्वरोजगारका अवसरहरूमा वृद्धि गरिनेछ । वैदेशिक रोजगारीको थप मौका उपलब्ध गराउन श्रम बजारको माग अनुकूलको सीप विकास गर्न विशेष तालिम कार्यक्रमको संचालन गरिनेछ ।

१८. मेरो सरकारले प्रशासनयन्त्रलाई दलगत राजनीतिको प्रभावबाट मुक्त राख्ने छ । यसको स्वच्छता, निष्पक्षता र कुशलतामा जोडिदै यसलाई राष्ट्रका किसान, मजदूर, उद्यमी र व्यापारी सबैको सिर्जनात्मक प्रतिभालाई प्रोत्साहन गर्ने माध्यमका रूपमा परिचालन गर्नेछ । साथै, महिला तथा पिछडिएका वर्ग र क्षेत्रका जनतालाई देशविकासको मूल प्रवाहमा समाहित गराउने कठिबद्ध संस्थाका रूपमा समेत विकास गर्नेछ ।

१९. मेरो सरकारले मुलुकमा शान्ति र सुव्यवस्थाको स्थितिलाई सुदृढ र व्यवस्थित बनाउदै जानेछ । प्रहरी सेवाको दक्षता र कार्यकुशलतामा जोड दिइनेछ । नेपालमा जन्मी बसोबास गरेको प्रमाण भएका संपूर्ण नेपाली नागरिकलाई सरल र सुलभ तरिकाले नागरिकताको प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउन मेरो सरकारले कानूनी एवं व्यावहारिक प्रबन्ध मिलाउदै जानेछ । साथै मेरो सरकारले निर्वाचन आयोगलाई थप अधिकारयुक्त र निर्वाचन प्रणालीलाई वैज्ञानिक तथा व्यवस्थित बनाउन आवश्यक कार्यहरु गर्दै जानेछ ।

२०. मेरो सरकार कानूनी राज्यको अवधारणा अनुरूप न्यायपालिकाको सम्मान र स्वतन्त्रताको संरक्षण गर्दै मानव अधिकारको संरक्षण तथा संवर्द्धनमा प्रतिबद्ध रहनेछ ।

२१. मेरो सरकारले शाही नेपाली सेनालाई समयानुकूल सुदृढ, सक्षम तथा दहिलो बनाउदै जाने नीति कायमै राख्नेछ ।

२२. मेरो सरकारले भारत, चीनका साथै अन्य द्विमेकी मित्रराष्ट्रहरु लगायत सबै मित्रराष्ट्रहरूसंग पारस्परिक विश्वास, सद्भाव, सहयोग र समानताका आधारमा संबन्धहरु सुदृढ गर्दै जानेछ । हामीबाट गत वैशाख महिनामा गरिबक्सेको संयुक्त अधिराज्यको भ्रमणवाट दुई देश बीचको मित्रता अभ सुदृढ भएकोछ भन्ने हाम्रो विश्वास छ । संयुक्त राष्ट्र संघको सदस्यका रूपमा नेपालको छिविलाई शान्तिप्रेमी, मानव अधिकारवादी, प्रजातान्त्रिक र सक्रिय असंलग्न राष्ट्रका रूपमा स्थापित गर्दै अन्तर्राष्ट्रिय संबन्धलाई विस्तार गरिनेछ । अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूप्रतिको नेपालको वचनबद्धता र संलग्नता कायमै राखिनेछ । सार्कको माध्यमबाट क्षेत्रीय सहयोगको भावनालाई व्यावहारिक एवं परिणाममुखी ढंगले विकसित गर्दै लैजाने नीति राखिनेछ । भूटानी शरणार्थीहरुको समस्यालाई पारस्परिक छलफल तथा समझदारीद्वारा समाधान गर्ने प्रयत्न गरिनेछ ।

२३. मेरो सरकारले जीवनका न्यूनतम आधारभूत सुविधाबाट बन्चित समाजका अशक्त, वृद्ध, अनाथ बालबालिकाका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रको सहभागिता र सहयोग परिचालन गर्ने नीति लिनेछ । यस अनुरूप जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग र अशक्तहरूलाई मासिक भत्ता, निःशुल्क स्वास्थ्यसेवा, शिक्षा, तालिम र रोजगारका अवसरहरु प्रदान गर्ने सामाजिक सुरक्षाको विशेष कार्यक्रमको थालनी गर्नेछ ।

२४. नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ का भावना र प्रावधानहरु अनुरूप राष्ट्रियताको संवर्द्धन, प्रजातन्त्रको सुदृढीकरण र राष्ट्रको समग्र विकासद्वारा नेपाल र नेपालीको सर्वोत्तम हित र समुन्नति नै मेरो सरकारको नीतिगत आधार हुनेछ। यसका लागि सबै राजनैतिक दलहरूसंग पारस्परिक सद्भाव, समन्वय र समझदारी स्थापित गर्दै राष्ट्रिय सवालहरूमा सहमति ल्याउन संदैव प्रयत्नशील रहनेछ। यस दिशामा जनप्रतिनिधिहरु लगायत संपूर्ण देशवासीको सकारात्मक सहभागिता र सहयोगको हामीले अपेक्षा राखेका छौं।

हुकुम बक्से बमोजिम,

जीवनलाल सत्याल
संसदको महासचिव

(८)

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित।
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।
232